

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Светлана Темелкова Банчева

Ботаническа градина на БАН и Институт по биоразнообразие и екосистемни
изследвания – БАН (ИБЕИ-БАН),

Член на Научно жури, определено със Заповед № 100/10.12.2021 г.

на доц. Анна Ганева, директор на ИБЕИ-БАН

ОТНОСНО дисертационен труд на Магдалена Иванова Вълчева, редовен докторант в секция „Флора и растителност“ на ИБЕИ-БАН за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по Област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, Професионално направление: 4.3. Биологични науки, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“ (02.22.01), на тема: „Състояние и сукцесионни тенденции на растителността по крайбрежни и вътрешноконтинентални пясъчни дюни в България“, с научен ръководител проф. д-р Ива Апостолова и научен консултант доц. д-р Десислава Сопотлиева.

Общо представяне за съответствие на процедурата и докторанта с националното законодателство

Представеният комплект материали на хартиен/ електронен носител от Магдалена Иванова Вълчева за присъждане на образователната и научна степен (ОНС) „доктор“ е в съответствие с действащите към момента Закон за развитие на академичния състав в Република България, Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и ИБЕИ. От приложената справка за съответствие с националните минимални изисквания за ОНС „доктор“ за съответната научна област е видно, че кандидатката напълно отговоря на тях. Нямам критични забележки по същество към представените документи.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е от типа „скрепени научни публикации“, придружени от кратък текст с формулирани цел и задачи, заключителна част и описание на изводите и

приносителите. Включени са четири публикации (структурирани като глави в дисертацията), като три от тях са в списания с импакт фактор или ранк. Първата глава е публикация за флористичното разнообразие на 12 от най-характерните дюнни комплекси в България с фокус върху типичните псамофитни и не-псамофитните видове растения в тях. Втората глава е посветена на дюнния комплекс „Камчийски пясъци“, с цел установяване на степента им на засегнатост от проникването на нетипични видове растения и как това се е отразило върху екологичната им структура и функции. Третата глава демонстрира богатството и промяната в покритието на типичните псамофити и нетипични за дюните видове в 12 представителни дюнни комплекси за периода 2003 г. – 2016 г. Последната (четвърта глава) представлява проучване на флористичното разнообразие, синтаксономията, екологичните особености и заплахите за фитоценозите от природно местообитание „2340 Панонски вътрешноконтинентални дюни в България“, разпространени в някои от крайречните низини на река Дунав и на остров Белене.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана. Поставени са и 7 на брой задачи, подпомагащи постигането на целта. Използвани са разнообразни методически подходи, основно от областта на фитоценологията, а в първата публикация са приложени и методи на сравнителната флористика. Използвани са индекси за сравнителен анализ, като SIMPER, ANOSIM, Bray-Curtis, и различни софтуерни продукти (JUICE, PRIMER, STATISTIKA) и др. Литературната справка към придружаващия текст е съставена от 55 източника на латиница. Всяка публикация също съдържа списък със съответните литературни източници. Видно е, че докторанката познава в пълнота изследвания проблем. Очевидни са и нейните умения за критично оценяване и използване на съществуващата информация при интерпретацията на собствените данни.

Становище за значимостта и убедителността на получените резултати, интерпретациите и изводите и за характера на научните приноси

Следва да се подчертае, че темата на дисертационния труд е много актуална предвид обстоятелството, че крайбрежните и вътрешноконтиненталните дюни са с високо природозащитно значение, но са подложени на много силен антропогенен натиск, което води до намаляване на площта им в Европа и до деградация.

Обстоятелството, че четирите публикации, които представляват четирите глави на дисертацията, са преминали през сериозни рецензии от водещи специалисти по темата и са публикувани в реномирани списания, са неоспоримо доказателство за значимостта и убедителността на получените резултати.

Важен принос на Магдалена Вълчева е изготвеният пълен списък на растенията от пясъчните дюни по българското Черноморие от началото на миналия век (от наличните литературни данни и собствени проучвания). Установено е видовото богатство и покритие на типичните псамофити, непсамофити, мъховете и лишеите в 12 от най-представителните крайбрежни дюнни комплекси в България. От сравнението на данните за флористичния състав и покритието на различните растителни групи през 2003 и през 2017 г., е установена отрицателна сукцесионална тенденция на растителността от крайбрежните пясъчни дюни, изразяваща се в намалено видово богатство и покритие на псамофитите. Резултатите от проведеното изследване показват категоричния потенциал на големите дюнни комплекси, като Камчийски пясъци и Аркутино, да поддържат популациите на значителен брой редки и застрашени растителни видове, поради което тяхната правна защита и опазване следва да са от първостепенно значение. Установено е флористичното разнообразие на вътрешноконтиненталните дюни в България. За първи път за страната е установена асоциацията *Bassia laniflorae-Brometum tectorum*. Регистрирана е неблагоприятна сукцесионна тенденция към рудерализация, която е повлияла значително автохтонната растителност на вътрешноконтиненталните дюни в България.

Впечатлена съм от отличните изследователски умения на докторанката за планиране на проучването и подбора на подходящи методи и средства, както и за правилната интерпретация и анализ на резултатите.

Препоръки и критични бележки.

1. Би следвало да отбележа, че при някои от анализите и интерпретацията на резултатите са използвани данни от предходни изследвания, използващи различни методични подходи, което може да доведе до известни неточности. Бих препоръчала на докторантката в бъдеще да има предвид тези рискове и да продължи да мониторира по същата методика крайбрежните и вътрешноконтинентални дюни за да отчита тенденциите на сукцесионните процеси в тях и въздействието на антропогенния натиск.
2. Бих препоръчала докторанката да намери формата за да могат резултатите от изследването ѝ да бъдат полезни за опазването на крайбрежните и вътрешноконтинентални дюни в България.

3. Считаю, че констатацията в извод № 6, че за целите на дисертацията е установено пълното флористично разнообразие на вътрешноконтиненталните дюни в България, е малко надценен.
4. Бих препоръчала при следващи публикации да се избегне използването на понятието „плевел“ при обозначаването на антропофитите.

Мотивирано заключение

Дисертационният труд представлява научно изследване върху актуален проблем, свързан със задълбочено проучване на растителността по крайбрежните и вътрешноконтиненталните пясъчни дюни в България. Той е лично дело на докторантката, която демонстрира достатъчно теоретични знания и умения за провеждане самостоятелно научно изследване. Видно е, че Магдалена Вълчева притежава отлична професионална подготовка и прилага успешно различни софтуерни продукти за екологичен анализ. Впечатленията ми са, че се е изградила като изключително прецизен и задълбочен изследовател. Дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника към него, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и ИБЕИ.

Казаното до тук ми дава основание убедено да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да подкрепят присъждането на научната и образователна степен „доктор“ на Магдалена Иванова Вълчева по професионално направление 4.3. “Биологически науки“, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“.

10.01.2022 г.

София

Изготвил становището:

(С. Банчева)